

діяльності, як частину його особистості внаслідок природної справедливості.

Переломним моментом у розвитку авторського права стала значна активізація діячів культури в другій половині XIX ст. в Європі, яких не влаштовував незаконний обіг літературних, музичних творів та витворів мистецтва. Фактично міжнародний період забезпечення авторського права розпочався з підписання Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів у 1886 р., яка неодноразово переглядалась з метою вдосконалення системи адміністративно-правового забезпечення та охорони авторського права і суміжних прав з огляду на досягнення технічного процесу, що стосувався зазначеної сфери. Саме з ухваленням останньої розпочалося прийняття інших міжнародних конвенцій, спрямованих на міжнародне регулювання авторського права.

Носалюк Ю.Ю., студент 6-МК-1А курсу
факультету № 2 навчально- наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ *Науковий керівник:*
кандидат юридичних наук, доцент
Полішко Н.Л.

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Одним із видів недоговірних зобов'язань є зобов'язання з відшкодування шкоди. Згідно зі ст.1166 ЦК України вони виникають внаслідок неправомірного порушення особистих немайнових, а також майнових прав фізичної або юридичної особи, та спрямовані на забезпечення найбільш повного поновлення порушених прав за рахунок заподіювача шкоди. Визначаючи загальні положення щодо недоговірної відповідальності, як виду цивільно-правової відповідальності, слід підкреслити, що шкода може завдаватися шляхом порушення як особистих, так і майнових прав потерпілого, але незалежно від того, які права порушені, зазначені обов'язки мають завжди майновий характер; по-друге, ці зобов'язання виникають внаслідок порушення абсолютних прав потерпілого, до яких належать особисті немайнові права (право на життя,

здоров'я, особисту недоторканість тощо) або майнові права (права власника, носія інших речових прав, права законного володільца); по-третє, зазначені зобов'язання є недоговірними, оскільки порушують не умови договору, а права, передбачені законом; по-четверте, метою цих зобов'язань є відшкодування шкоди в повному обсязі особою, яка її завдала, або іншою особою, яка на підставі закону зобов'язана таку шкоду відшкодувати; по-п'яте, хоча наслідком шкоди є порушення абсолютних прав потерпілого, саме зобов'язання з відшкодування шкоди має відносний характер, оскільки виникає між конкретно визначеними особами - кредитором і боржником [1, с. 422].

Зобов'язання з відшкодування шкоди, як і будь-яке відносне зобов'язання має свою структуру. Елементами цього зобов'язання є : сторони (кредитор і боржник); зміст (права та обов'язки сторін) та предмет. Розглядаючи питання недоговірної відповідальності, слід також наголосити на тому, що їй притаманні певні особливості. Зокрема, відшкодування шкоди відбувається на підставі імперативних цивільно-правових норм, дію яких неможливо змінити за згодою сторін (у той час як умови договірної відповідальності можуть встановлюватись договором); має місце відповідальність одних осіб за шкоду, завдану іншими (ст.1176, 1177, 1178 ЦК України); може настати без вини заподіювача шкоди (ст.1187 ЦК України); має місце відшкодування шкоди, завданої правомірними діями. У даному випадку відповідальність відсутня, а має місце одна з підстав виникнення недоговірного зобов'язання. Такими підставами можуть виступати необхідна оборона та крайня необхідність, що призвели до заподіяння шкоди потерпілому (ст. 1169, 1171 ЦК України).

Як уже підкреслювалося, одним із основних видів недоговірних зобов'язань є зобов'язання з відшкодування шкоди (деліктні зобов'язання) - це зобов'язання, у яких потерпіла сторона (кредитор) має право вимагати від заподіювача шкоди (боржника) повного відшкодування протиправно заподіяної шкоди шляхом надання відповідного майна в натурі або відшкодування збитків.

Система деліктних зобов'язань побудована на поєднання генерального (загального) делікту із спеціальними [2, с. 192]. На

думку багатьох науковців, сутність генерального делікту полягає в тому, що шкода, незалежно від того, кому і ким завдана, в чому б не виражалась підлягає відшкодуванню, крім випадків, прямо передбачених законом [1, с. 426]. Склад генерального делікту зазначений у ст. 1166-1168 ЦК України у вигляді загальних підстав відповідальності за завдану майнову та моральну шкоду. Особливості такої відповідальності виявляються у спеціальних деліктах.

Аналізуючи норми Цивільного кодексу, спеціальні делікти можна поділити на такі види: зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної чи фізичної особи, органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування чи їх посадовими особами: зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними та особами, які не усвідомлюють значення своїх дій та (або) не можуть керувати ними; зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої незаконними діями правоохоронних органів; зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки; зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого; зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Крім того, до спеціальних деліктів не можна віднести зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди правомірними діями, адже делікт - це правопорушення, а в даному випадку правопорушення як таке відсутнє. Разом з тим зазначені зобов'язання мають свою специфіку і належать до спеціальних зобов'язань з відшкодування шкоди.

Список використаних джерел

1. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник (2-е вид., змін. та доп.) / С.С. Бичкова, І.А. Бірюков, В.І. Бобрик та ін., За заг. ред. С.С. Бичкової. - К.: КНТ, 2008. - 498 с.
2. Цивільне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. - К.: Істина, 2004. - 224 с.